

МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ПІДПРИЄМНИЦТВО

УДК 658.15

*Гуменюк В.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
готельно-ресторанної та курортної справи,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ КУРОРТНОЇ СПРАВИ

Постановка проблеми. Функціонування національної курортної справи у фінансових умовах сучасності не можна визнати ефективним за соціально-економічним змістом. Недофінансування соціальних гарантій, неефективне використання фінансових ресурсів стає поширеним явищем у сфері охорони здоров'я, санаторно-курортного лікування, реабілітації громадян. Разом з цим, активізуються процеси комерціалізації соціальних об'єктів курортної справи, зміни їх призначення, перепрофілювання. Окреслені тенденції зумовлюють актуальність проблеми фінансового забезпечення соціалізації курортної справи та вимагають пошуку нових підходів до її розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок в розробку фінансового механізму соціально-економічного розвитку держави та її регіонів, пріоритетних галузей національної економіки, соціально-значущих сфер суспільного виробництва, суб'єктів господарювання зробили такі науковці, як: В. Л. Андрущенко, О. Д. Василик, І. В. Зятковський, М. І. Крупка, О. П. Кириленко, В. Д. Лагутін, І. О. Лютий, С. І. Юрій. Проблеми фінансового забезпечення функціонування та розвитку санаторно-курортних закладів є актуальними для Ю. М. Воробйова [1], Т. І. Ткаченко [2], С. Ю. Цьохли [3]. Проте, незважаючи на їх значний науковий доробок у цьому напрямі, низка важливих проблем фінансового забезпечення курортної справи вимагають глибшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є комплексна оцінка сучасних тенденцій у фінансуванні санаторно-курортного лікування та оздоровлення населення й обґрунтування необхідності фінансового забезпечення соціалізації курортної справи в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах кризових явищ у світовій економіці та міжнародних фінансах, значного напруження в секторах державних та місцевих фінансів України, фінансове забезпечення соціалізації курортної справи не виключає засади комерційного госпрозрахунку, самоокупності, самофінансування, прибутковості суб'єктів господарювання за умови соціальної ефективності санаторно-курортного обслуговування українських громадян.

Всесвітня організація охорони здоров'я акцентує увагу на тому, що при побудові системи фінансування потрібно виходити із людського фактора, оскільки: з однієї сторони, громадяни надають кошти, необхідні для оплати послуг, з іншої – єдиною причиною залучення цих коштів є покращення здоров'я і добробуту населення. Функціонування системи фінансування охорони здоров'я проходить за наступним алгоритмом:

1) інституціоналізація джерел фінансування: частина доходів домогосподарств, підприємств, організацій, загальне оподаткування (бюджет), спеціальне оподаткування (внески обов'язкового або добровільного медичного страхування; прямі платежі з особистих коштів громадян (плата за надані послуги, пожертви);

2) створення страхового пулу, акумулювання та управління фінансовими ресурсами для забезпечення гарантії розподілу фінансових ризиків, зумовлених різною вартістю послуг та платоспроможністю споживачів;

3) проведення закупівель послуг з можливістю комбінувати різні механізми закупівель: а) держава здійснює бюджетні асигнування через розпорядників бюджетних коштів власним постачальникам послуг (інтеграція закупівель та забезпечення послугами); б) інституційно відокремлене агентство із закупівель (фонд медичного страхування, урядова інституція) проводить придбання послуг, виражаючи суспільні інтереси; в) люди самі платять безпосередньо постачальнику за надані послуги [4, с. 4].

Потреба фінансування охорони здоров'я з джерел публічних фондів практично необмежена, тому й передбачається першочергове фінансування гарантованого мінімуму послуг системи охорони здоров'я, а реабілітація при цьому відкидається на другорядний план. Чим більше грошей вкладається в медичну допомогу, тим більше стає хворих і збільшується фінансове навантаження на державу [5, с. 94].

Основою фінансового забезпечення соціалізації курортної справи становить публічне фінансування; певною мірою його доповнюють кошти профспілкових організацій, громадських організацій та фондів, компенсаційні виплати в порядку страхування, приватні пожертви, оплата окремих послуг населенням за зниженими тарифами та на комерційних засадах за повну вартість. Співвідношення різних типів фінансування визначається системою цінностей, які склалися в суспільстві. Соціальне конструювання вартості курортного обслуговування базується на критеріях доступності, якості, ефективності для людини та її здоров'я.

Ще в 1990 році Міністерство охорони здоров'я розробило концепцію охорони здоров'я на засадах бюджетно-соціально-страхової медицини, відповідно до якої вирішувалися такі завдання: зростання зацікавленості суб'єктів господарювання і громадян в проведенні оздоровчих і профілактичних заходів; забезпечення надійних і ритмічних надходжень коштів для функціонування системи охорони здоров'я за рахунок децентралізованих джерел фінансових ресурсів.

Збільшення асигнувань передбачалось провести наступним чином: непрацююча частина населення отримувала медичну допомогу за рахунок бюджетних асигнувань, працююча – за рахунок оплати внесків на обов'язкове та добровільне медичне страхування працюючих. Однак проблеми належного функціонування системи охорони здоров'я не знайшли вирішення у фінансовому просторі.

У цивілізованій системі охорони здоров'я важливе місце займають соціальні послуги, які гарантує суспільство. Соціальні послуги – комплекс заходів з надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах, спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем [6].

На даний час в Україні для фінансування гарантованих послуг охорони здоров'я набув поширення механізм виплати грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування для пільгових категорій громадян [7]. Ці питання знаходяться в компетенції управління праці та соціального захисту населення відповідного адміністративно-територіального утворення України.

Виплата грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування передбачена один раз на два роки з дня звернення із заявою про виділення путівки або виплату грошової компенсації [8].

Витрати, пов'язані з виплатою грошової компенсації, покриваються за рахунок коштів державного бюджету в межах видатків, передбачених Мінсоцполітики. Проте, врахування витрат на грошову компенсацію санаторно-курортних путівок не є адекватною вартісною оцінкою поліпшення стану здоров'я населення.

Оскільки страхові механізми фінансування відновлення здоров'я населення в Україні не набули поширення, на фоні зростаючих потреб в санаторно-курортному лікуванні та оздоровленні населення, головними детермінантами грошових потоків курортної справи залишаються: спроможність населення самофінансувати придбання курортних послуг та спроможність публічного сектору генерувати грошові потоки для проведення закупівель. У зв'язку з цим вслід за процесами диференціації населення за рівнем достатку простежується тенденція сегментації ринку послуг курортного господарства. Стратифікація населення за рівнем платоспроможності попиту на послуги санаторно-курортного лікування та оздоровлення є чинником модифікації структури і динаміки фінансових ресурсів, які спрямовуються на розвиток курортного господарства в нашій державі.

Комерціалізація фінансового забезпечення курортної справи та гонитва за прибутком призводить до посилення концентрації фінансових ресурсів з метою активізації курортних послуг для споживачів з високим рівнем доходів. У цьому випадку слід очікувати, що фінансові результати діяльності та фінансовий стан комерціалізованих суб'єктів господарювання виявиться стійким, у той час, коли більшість санаторно-курортних закладів з домінуючою соціальною метою знаходяться у кризовому стані, їхній фінансовий стан не стабільний, причому наявні ризики призупинення функціонування, ліквідації, поглинання.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у фінансовому механізмі охорони здоров'я складною з точки зору організації та управління є проблема фінансового забезпечення соціалізації курортної справи. Це зумовлено складністю залучення додаткових фінансових ресурсів з допомогою нових джерел фінансування та водночас проблематичністю раціонального використання залучених фінансових ресурсів. Фінансове забезпечення соціалізації курортної справи не повинно обмежуватися технічними процедурами закупівлі послуг, необхідне цільове фінансування інвестиційних проектів соціалізації курортної справи.

До перспективних напрямів подальших досліджень слід віднести вивчення теорії та практики програмно-цільового управління фінансовими потоками курортної справи.

Бібліографічний список

1. Воробйов Ю. М. Фінансове забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів / Ю. М. Воробйов // Фінанси, банки, інвестиції : [науковий вісник]. □ 2012. □ № 3. – С. 46-49.
2. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : [монографія] / Т. І. Ткаченко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 537 с.
3. Цьохла С. Ю. Активізація та розвиток інвестиційної діяльності в сфері курортно-рекреаційного господарства / С. Ю. Цьохла // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 22. – С. 6-10.
4. The world health report: health system financing: the path to universal coverage / World Health Organisation. – Switzerland : Geneva, 2010. – 106 p.
5. Про соціальні послуги : Закон України від 09.06.2003 № 966-IV / редакція від 18.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
6. Горбенко П. П. Качество жизни и здоровье / П. П. Горбенко // Здоровье – основа человеческого потенциала: проблемы и пути их решения : [труды 3-й всерос. науч-практ. конф. с международным участием]. – СПб. : Изд-во политехн. ун-та, 2008. – С. 92-97.
7. Стандарт надання послуги з призначення та виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян : Наказ Міністерства соціальної політики України від 23.03.2012 № 158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
8. Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06. 2004 № 785 / редакція від 03.02.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

Анотація

У статті висвітлюються актуальні проблеми фінансування санаторно-курортного лікування та оздоровлення, що негативно відображаються на відтворенні соціального капіталу в Україні. Розкрито сутність, визначено особливості фінансового забезпечення соціалізації курортної справи. Розглянуто сучасну практику фінансування соціальних гарантій, що обмежується видачею на пільгових умовах санаторно-курортних путівок, компенсацією їх вартості. Обґрунтовано важливість удосконалення фінансово-господарської діяльності санаторно-курортних закладів, виведення їх на якісно новий рівень соціальної та економічної ефективності функціонування.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансовий механізм, соціалізація, курортна справа, охорона здоров'я, грошова компенсація.

Аннотация

В статье излагаются актуальные проблемы финансирования санаторно-курортного лечения и оздоровления, которые негативно отражаются на воспроизведении социального капитала в Украине. Раскрыта сущность, определены особенности финансового обеспечения социализации курортного дела. Рассмотрена современная практика финансирования социальных гарантий, которая ограничивается выдачей на льготных условиях санаторно-курортных путевок, компенсации их стоимости. Обоснована важность совершенствования финансово-хозяйственной деятельности санаторно-курортных учреждений, вывода их на качественно новый уровень социальной и экономической эффективности функционирования.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, финансовый механизм, социализация, курортное дело, здравоохранение, денежная компенсация.

Annotation

The article deals with the actual problems of financial support of sanatorium-and-spa treatment and health improvement which are reflected negatively on the reproduction of social capital in Ukraine. The essence is opened, the peculiarities of financial support of health resort business socialization are determined. The modern practice of financing of social guarantees which is limited by issue of sanatorium-and-spa treatment vacation packages on preferential terms and compensation of their cost is represented. The importance of improvement of financial and economic activity of sanatorium-and-spa treatment establishments, their advance on a quality new level of social and economic effectiveness of functioning are interpreted.

Key words: financial support, financial mechanism, socialization, health resort business, health care, monetary compensation.